

Tomaž Čater,
Vinko Zovko

Analiza javnega financiranja športa v Republiki Sloveniji z vidika glavnih virov financiranja

Izvleček

Ker je šport mešana (javna in zasebna) dobrina, je seveda smiselno, da se ga financira tudi z javnimi viri. Največ javnega financiranja športa v Sloveniji odpade na lokalne skupnosti, sledijo sredstva države in EU, manjši delež pa prispeva še Fundacija za šport. Javna sredstva za šport so se nominalno v zadnjih 15 letih zelo povežala, če pa iz tega nominalnega povečanja odstranimo vpliv inflacije in nato javna sredstva za šport preračunamo še na neko stalno raven BDP, pa je to povečanje precej manjše. Praktično vse vrste javnih sredstev za šport so tudi tesno povezane z gospodarsko situacijo v državi, kar pomeni, da se sredstva za šport povečujejo/zmanjšujejo hkrati s povečevanjem/zmanjševanjem BDP ter državnega in lokalnih proračunov.

Ključne besede: šport, finance, javni viri, Slovenija.

Foto: Arhiv Vinko Zovko

Analysis of public financing of sports in the Republic of Slovenia in terms of main sources of financing

Abstract

Because sport is a mixed (public and private) good it makes sense to be financed also with public funds. Most public funding of sport in Slovenia is associated with the local communities, followed by state and EU funds, while a smaller share is contributed by the Foundation for Sport. Public funds for sports over the last 15 years have increased much in nominal terms. However, if we remove the effect of inflation and adapt the numbers to a constant level of GDP, the increase of public funds for sports is much smaller. Virtually all types of public funding for sport is closely related to the economic situation in the country which means that the funds for sports increase/decrease when the GDP and the state and local budgets increase/decrease.

Keywords: sport, finance, public sources, Slovenia.

■ Uvod

Podobno kot na številnih drugih področjih je tudi na področju športa eno glavnih vprašanj njegovo financiranje. To še posebej velja v obdobjih suhih krav oziroma zaostrenih narodnogospodarskih razmer, ko se javna sredstva na vseh področjih običajno začnejo krčiti. Toda, koliko se zares spreminjajo sredstva, namenjena športu, in kakšen, če sploh, vpliv ima na to gospodarska situacija v državi? Ker jasnih izrazito dolgoročnih študij na tem področju v Sloveniji nismo zasledili, je namen tega članka prispevati k bazi znanja o spreminjanju (zmanjševanju oziroma povečevanju) javnih sredstev za šport v zadnjih 15 letih, torej tudi v obdobju, ko je šlo slovensko gospodarstvo skozi recesijo. Naš cilj je analizirati glavne javne vire financiranja športa v Sloveniji v obdobju 2001–2015 in njihovo spreminjanje primerjati z osnovnimi kazalniki narodnogospodarskih aktivnosti. Ugotoviti in primerjati želimo tudi trend gibanja posameznih vrst javnih sredstev za šport, na koncu pa podati tudi nekaj predlogov za financiranje slovenskega športa v prihodnjih letih. Prispevek temelji izključno na uporabi sekundarnih podatkov, ki so dostopni v različnih javnih bazah, z metodološkega vidika pa predvsem na uporabi metod komparacije, analize in sinteze. Prispevek je v nadaljevanju strukturiran v tri glavne točke: v drugi točki najprej predstavljamo dosedanja teoretična in empirična spoznanja na proučevanem področju, ki izhajajo iz dosedanje strokovne in znanstvene literature, v tretji točki analiziramo nominalne in realne spremembe posameznih vrst javnih sredstev za šport, nato pa v četrti točki te spremembe primerjamo še z gibanjem bruto domačega proizvoda (BDP) ter proračunov države in lokalnih skupnosti.

■ Teoretično ozadje in dosedanje empirične ugotovitve s področja javnega financiranja športa v Sloveniji

Izvajalci športa financirajo svojo dejavnost na različne načine oziroma iz različnih virov. Med najpogostejše razdelitve virov financiranja športa sodi Šugmanova idr. (2002) klasifikacija, ki deli vire na javne in zasebne. Praktično edina resna mednarodna študija, ki je dokaj celovito analizirala in primerjala financiranje športa med posameznimi evropskimi državami, je stara že več kot

20 let (Andreff idr., 1994), od takrat naprej pa se morajo raziskovalci na tem področju več ali manj zanašati le na študije po posameznih državah. Ugotovitve nekaterih slovenskih študij o financiranju športa kažejo, da predstavljajo pri nas zasebni viri veliko večino (kar dobrih 85 %) celotnega financiranja športa (Bednarik idr., 2010; Jurak idr., 2014). Med njimi so daleč na prvem mestu izdatki prebivalstva, ki predstavljajo več kot tri četrtine vseh zasebnih virov, medtem ko izdatki podjetij predstavljajo manj kot četrtino vseh zasebnih virov (Jurak idr., 2010). S tega vidika je torej jasno, da je slovenski model financiranja športa nadvse podoben modelom, ki so značilni za področje Evropske Unije (Bednarik idr., 1998).

Ker v tem prispevku zasebnih virov ne analiziramo, v nadaljevanju nekoliko podrobneje predstavljamo le posamezne vrste javnih virov. Javna sredstva za financiranje športa delimo na (Šugman idr., 2002):

- državna sredstva, ki se vsako leto določijo v državnem proračunu, pri čemer ta sredstva zaradi nedostopnosti ločenih podatkov obravnavamo skupaj s sredstvi EU za šport;
- sredstva lokalnih skupnosti (občin), ki se vsako leto določijo v občinskih proračunih;
- sredstva Fundacije za šport, ki jih ta pridobi od iger na srečo.

Vloga javnih virov pri financiranju športa je povezana s koristmi športa za družbo kot celoto (zlasti pozitivni učinki na zdravje in posledično na zdravstveno blagajno, večja produktivnost, socialna vključenost, narodna pripadnost prebivalstva itd.), v modelu trga športnih storitev (Bednarik idr., 2010; Jurak idr., 2010) pa igrajo javne finance zlasti vlogo spodbujevalca povpraševanja po storitvah športnega trga. To svojo vlogo država izvaja zlasti s pomočjo nacionalnega programa športa (Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji, 2000; Resolucija o Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023, 2014), katerega namen je soustvariti pogoje za razvoj športa kot pomembnega dejavnika razvoja posameznika in družbe ter prispevati k zmanjševanju neenakosti na področju dostopnosti do športne vadbe.

Kljub socialistični preteklosti, ko je bil šport v Sloveniji večinoma financiran iz javnih virov, zlasti lokalnih skupnosti in velikih državnih podjetij (Bednarik idr., 1998), je delež javnih virov v vseh virih financiranja športa pri nas v zadnjih letih zelo nizek, celo manj-

ši od 15 %. Čeprav je ta delež celo nekoliko nižji kot v sosednjih in v razvitih zahodnoevropskih državah (Sever idr., 2000; Bednarik idr., 2001), pa je slovenska posebnost ta, da je zaradi majhnega trga (in posledično precejšnjega izpada sponzorskih sredstev in sredstev od TV pravic v primerjavi z večjimi evropskimi državami) od javnih financ še vedno zelo odvisen tudi vrhunski šport (Bednarik idr., 2010; Jurak idr., 2014).

Raziskovalci, ki se ukvarjajo s proučevanjem financiranja športa, ugotavljajo, da postaja šport vse pomembnejša gospodarska panoga (Jurak idr., 2010), ki se tudi vse bolj globalizira (Andreff, 2008). Posledično je logično pričakovati, da šport ne more biti neodvisen od gospodarskih in širših družbenih razmer oziroma da se bodo narodnogospodarske razmere odražale tudi pri financiranju športa (Čater, 2009). Ekonomski razlog za takšno razmišljanje je predvsem v tem, da šport, čeprav je nedvomno pomembna, ni življenjsko nujna dejavnost. Ker ne gre za zadovoljevanje osnovne potrebe ljudi, je seveda dohodkovna elastičnost povpraševanja, opredeljena kot relativna sprememba povpraševanja zaradi relativne spremembe dohodka (Prašnikar, 1999), večja od 1, kar pomeni, da enoodstotni padec BDP povzroči več kot enoodstotni padec financiranja športnih dejavnosti. Gre preprosto za to, da se s krčenjem celotne vreče razpoložljivega denarja (pa naj bo to bodisi državni proračun, proračun podjetja ali pa družinski proračun) zgodijo strukturne pre-razporeditve njegove porabe, pri čemer se izdatki za financiranje osnovnih življenjskih dobrin (živila, zdravje itd.) v absolutnem smislu zmanjšajo za manj (manjša dohodkovna elastičnost povpraševanja; $e < 1$) kot izdatki za financiranje manj nujnih oziroma »luksuznih« dobrin (večja dohodkovna elastičnost povpraševanja; $e > 1$).

Pretekle tuje študije o vplivu nedavne finančne in ekonomske krize na financiranje športa, ki so se sicer večinoma osredotočale na segment vrhunškega športa, ne kažejo povsem enotnih rezultatov. Vpliv krize je bil tako npr. relativno dobro viden v severni Ameriki (tako pri vseh petih glavnih profesionalnih ligah, kot tudi na področju univerzitetnega športa) (Humphreys, 2010; Denhart idr., 2009; Aughey idr., 2011), precej manj pa npr. na področju evropskega klubskega nogometa, še posebej v največjih ligah, kot so angleška, nemška, francoska, španska in italijanska (Deloitte, 2013). Po drugi strani pa o zelo hudih posledicah krize na šport poročajo raziskovalci iz

nekaterih drugih držav, kot sta npr. Turčija (Coşkuner idr., 2011; Devocioğlu idr., 2011) in Moldavija (Cainarean idr., 2011). V Sloveniji izvedene raziskave o vplivu krize na šport kažejo na precej različen vpliv na različne tipe športnih organizacij. Medtem ko naj bi bile neprofesionalne športne organizacije zaradi stabilnega trenda prihodkov in strukture stroškov najmanj prizadete, so bile predvsem zaradi manjše kupne moči prebivalstva bolj prizadete polprofesionalne športne organizacije, še najbolj pa so in bodo krizo občutile profesionalne športne organizacije, razloga za to pa sta predvsem dva – manjša prodaja lastnih proizvodov in storitev ter nezmožnost nadaljevanja pozitivnega trenda financiranja iz javnih virov, ki je v preteklih letih deloval kot učinek t. i. »javnofinančnega dopinga« (Jurak idr., 2014).

■ Analiza javnega financiranja športa v Sloveniji po virih financiranja

Našo empirično analizo javnih sredstev za šport v okviru tega poglavja delimo na dva dela, in sicer na analizo strukture in analizo spreminjanja javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015 (glej Tabelo 1).

Struktura javnih sredstev za šport po virih financiranja

Med vsemi javnimi viri v celotnem analiziranem obdobju največji delež predstavljajo sredstva iz proračunov lokalnih skupnosti, čeprav se njihov strukturni delež z leti nekoliko zmanjšuje (iz 80,9 odstotkov v letu 2001 na 63,4 odstotkov v letu 2015).

Sredstva za šport iz EU in državnega proračuna v celotnem analiziranem obdobju zasedajo drugo mesto, pri čemer pa se njihov strukturni delež v celotnem obdobju povečuje (iz 12,9 odstotkov v letu 2001 na 28,6 odstotkov v letu 2015). Najmanj k javnim virom za financiranje športa prispeva Fundacija za šport, pri čemer se tudi strukturni delež teh sredstev počasi povečuje (iz 6,2 odstotkov v letu 2001 na 8,0 odstotkov v letu 2015) (glej Sliko 1).

Spreminjanje javnih sredstev za šport po virih financiranja

Opazimo lahko, da so se skupna javna sredstva za financiranje športa od leta 2001 (63,4 mio EUR) do leta 2015 (130,5 mio EUR) nominalno več kot podvojila (indeks nominalne rasti 2015/2001 znaša 205,7), pri čemer so k temu nominalnemu povečanju prispevala nominalno večja sredstva iz vseh treh glavnih virov. Čeprav se zdi, da gre za zelo dobro novico o ekstremnem povečanju javnih sredstev za šport, pa natančnejša analiza (ko iz podatkov odstranimo vpliv inflacije in spreminjanja BDP) vendarle pokaže precej manjše realno povečanje javnega financiranja slovenskega športa. Če namreč zneske skupnih javnih sredstev za šport popravimo za vpliv inflacije, znaša realna rast teh sredstev v obdobju 2001–2015 le še 39,6 odstotkov (indeks realne rasti 2015/2001 znaša 139,6). Pri tem lahko precejšnji del te realne rasti pripišemo povečanju v letu 2015, saj je bila v obdobju 2001–2014 realna rast teh sredstev le 9,1 odstotna (indeks realne rasti 2014/2001 znaša 109,1) (glej Sliko 2).

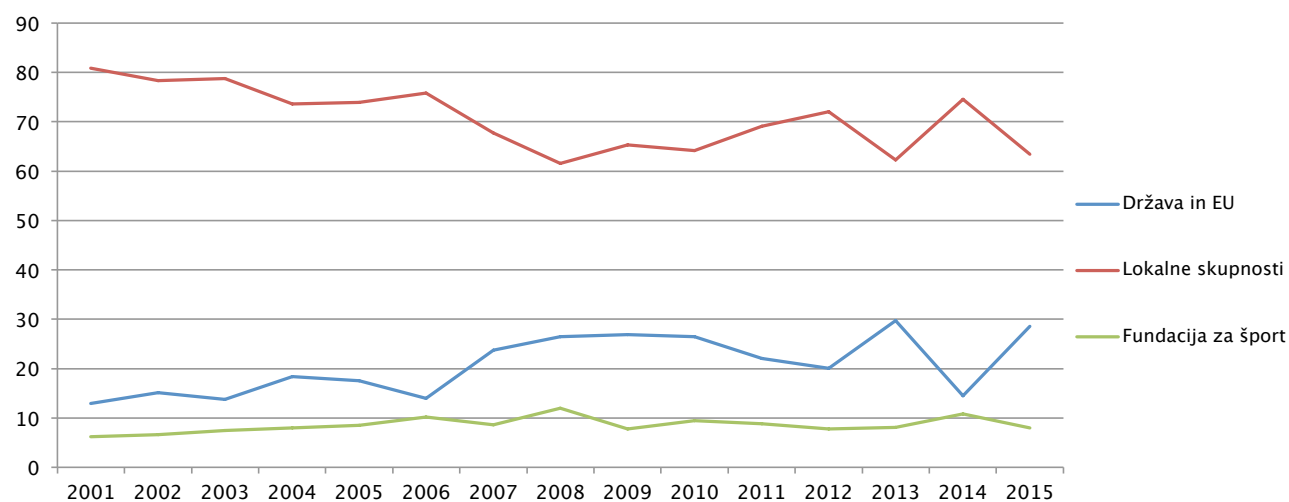
Čeprav so realna povečanja javnih sredstev za šport, torej povečanja, pri katerih je od-

stranjen vpliv inflacije, že precej manjša kot nominalna, pa je slika o javnem financiranju športa pri nas še malo bolj umirjena, če realne stopnje rasti prilagodimo še za medletna povečanja BDP, torej če realne stopnje preračunamo na neko stalno raven BDP. V ta namen smo za vsa javna sredstva za šport skupaj in ločeno po posameznih virih financiranja v Tabeli 1 izračunali še t. i. popravljen realno rast. Ugotovimo lahko, da je v tem primeru rast v obdobju 2001–2015 le še 12,9 odstotna (indeks 112,9), če bi iz podatkov izvzeli leto 2015, pa bi šlo celo za zmanjšanje za 8,4 odstotkov (indeks 91,6).

Poglejmo si v nadaljevanju spreminjanje javnih sredstev za šport še po posameznih virih teh sredstev, tj. sredstvih države in EU, sredstvih lokalnih skupnosti in sredstvih Fundacije za šport.

Prvi sklop ugotovitev se nanaša na **državna in EU sredstva** za šport:

- državna in EU sredstva za šport so v proučevanem obdobju znašala le med 0,2 (npr. v letu 2001) in 0,5 odstotka (v letih 2009, 2010 in 2013) celotnega proračuna države, zadnji razpoložljiv podatek pa znaša 0,4 odstotka (v letu 2015);
- nominalno so bila državna in EU sredstva za šport leta 2014 več kot 1,8-krat, leta 2015 pa več kot 4,5-krat večja kot leta 2001;
- realna rast državnih in EU sredstev za šport v obdobju 2001–2014 je znašala 22,6 odstotkov, v obdobju 2001–2015 pa 208,6 odstotkov;
- za rast BDP popravljena realna rast državnih in EU sredstev za šport v obdobju 2001–2014 je znašala 2,9 odstotkov, v obdobju 2001–2015 pa 149,4 odstotkov.

Slika 1: Struktura javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015.

Drugi sklop ugotovitev se nanaša na **sredstva lokalnih skupnosti** za šport:

- lokalna sredstva za šport so v proučevanem obdobju znašala med 3,5 (v letu 2014) in 5,2 odstotkov (v letu 2003) celotnega proračuna lokalnih skupnosti,

zadnji razpoložljiv podatek pa znaša 3,7 odstotkov (v letu 2015); ti deleži so torej precej višji kot znašajo deleži sredstev za šport v državnem proračunu;

- nominalno so bila lokalna sredstva za šport leta 2014 približno 1,5-krat večja,

leta 2015 pa približno 1,6-krat večja kot leta 2001; gre torej za precej nižjo nominalno rast kot v primeru državnih in EU sredstev;

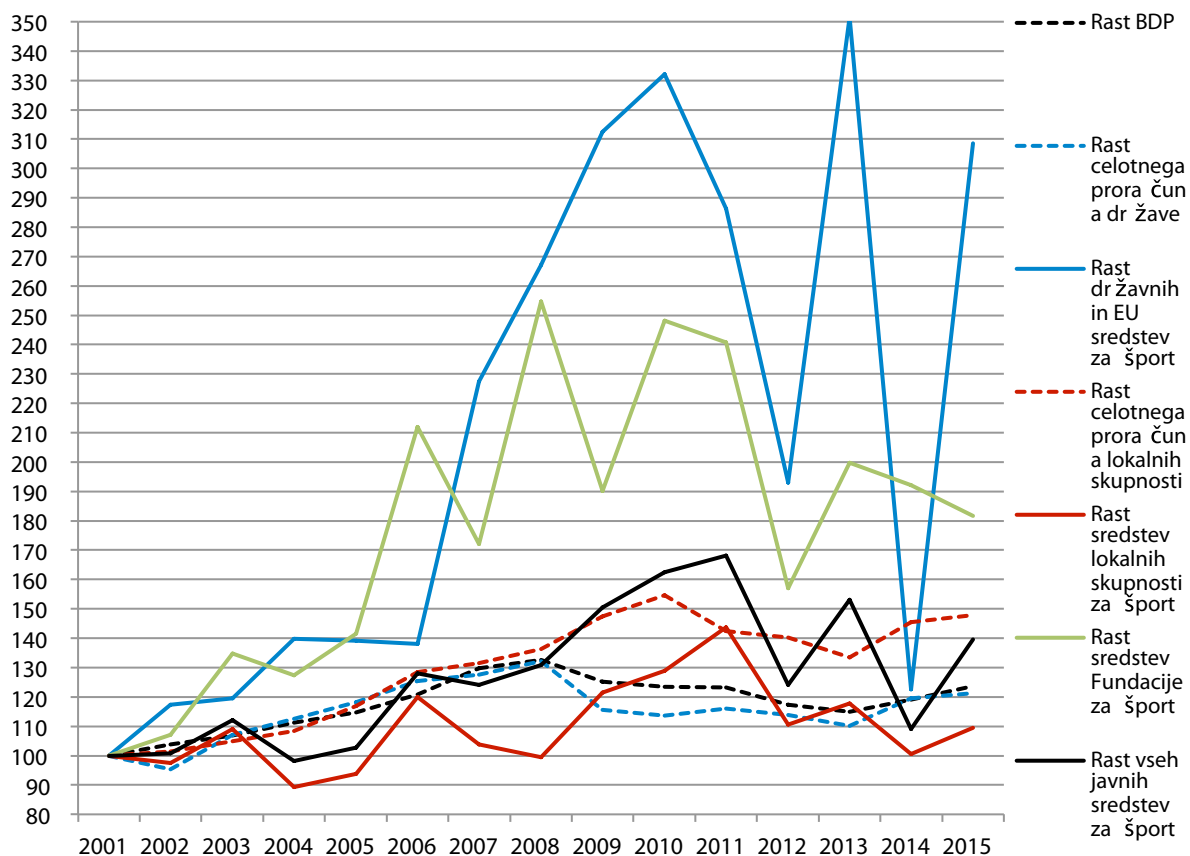
- realna rast lokalnih sredstev za šport v obdobju 2001–2014 je znašala le 0,6 od-

Tabela 1: Višina, struktura in indeksi rasti (glede na leto 2001) posameznih vrst javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015

Spremenljivka	Leto														
	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Inflacija (indeks)	100,0	107,5	113,5	117,6	120,5	123,6	128,0	135,3	136,5	139,0	141,5	145,2	147,8	148,1	147,3
Realna rast BDP (indeks)	100,0	103,9	106,9	111,3	114,7	120,8	129,9	132,6	125,3	123,3	117,2	114,9	119,1	123,7	
Državna in EU sredstva za šport (mio €)	8,2	10,4	11,1	13,5	13,7	14,0	23,9	29,6	35,0	37,9	33,2	23,0	42,6	14,9	37,3
Delež državnih in EU sredstev v javnem financiranju športa (%)	12,9	15,1	13,8	18,4	17,5	13,9	23,7	26,4	26,9	26,4	22,0	20,1	29,7	14,5	28,6
Nominalna rast državnih in EU sredstev za šport (indeks)	100,0	126,2	135,6	164,5	167,6	170,5	291,2	361,5	426,7	461,5	405,1	280,3	519,5	181,5	454,6
Realna rast državnih in EU sredstev za šport (indeks) (1)	100,0	117,4	119,5	139,8	139,1	138,0	227,5	267,2	312,5	332,1	286,3	193,1	351,6	122,6	308,6
Popravljen realna rast državnih in EU sredstev za šport (indeks) (2)	100,0	113,0	111,8	125,7	121,3	114,3	175,2	201,4	249,5	269,2	232,2	164,7	306,0	102,9	249,4
Delež državnih in EU sredstev za šport v celotnem proračunu države (%)	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3	0,5	0,5	0,4	0,3	0,5	0,2	0,4
Rast deleža državnih in EU sredstev za šport v proračunu države (indeks)	100,0	123,1	111,5	124,2	117,7	110,1	178,3	202,3	270,6	292,0	247,0	169,7	319,0	102,5	254,6
Sredstva lokalnih skupnosti za šport (mio €)	51,3	53,8	63,5	53,9	58,1	76,1	68,2	69,1	85,1	91,9	104,3	82,4	89,3	76,4	82,7
Delež sredstev lokalnih skupnosti v javnem financiranju športa (%)	80,9	78,4	78,8	73,6	74,0	75,8	67,7	61,6	65,3	64,2	69,1	72,1	62,2	74,6	63,4
Nominalna rast sredstev lokalnih skupnosti za šport (indeks)	100,0	104,9	123,8	105,0	113,2	148,3	132,9	134,7	165,8	179,2	203,3	160,6	174,1	149,0	161,2
Realna rast sredstev lokalnih skupnosti za šport (indeks) (1)	100,0	97,6	109,1	89,3	93,9	120,0	103,8	99,5	121,5	128,9	143,7	110,7	117,8	100,6	109,4
Popravljen realna rast sredstev lokalnih skupnosti za šport (indeks) (2)	100,0	93,9	102,0	80,2	81,9	99,4	80,0	75,0	97,0	104,5	116,5	94,4	102,5	84,4	88,5
Delež sredstev lok. skup. za šport v celotnem proračunu lok. skup. (%)	5,0	4,8	5,2	4,1	4,0	4,7	4,0	3,7	4,1	4,2	5,1	4,0	4,4	3,5	3,7
Rast deleža sredstev lok. skup. za šport v proračunu lok. skup. (indeks)	100,0	96,1	104,0	82,3	80,3	93,4	79,0	73,1	82,4	83,3	100,9	79,0	88,3	69,1	74,0
Sredstva Fundacije za šport (mio €)	3,9	4,5	6,0	5,9	6,7	10,3	8,6	13,5	10,2	13,5	13,3	8,9	11,5	11,1	10,5
Delež sredstev Fundacije za šport v javnem financiranju športa (%)	6,2	6,6	7,4	8,0	8,5	10,2	8,6	12,0	7,8	9,4	8,8	7,8	8,1	10,9	8,0
Nominalna rast sredstev Fundacije za šport (indeks)	100,0	115,2	153,1	149,7	170,6	262,0	220,3	344,5	259,7	345,0	340,7	227,8	295,1	284,4	267,5
Realna rast sredstev Fundacije za šport (indeks) (1)	100,0	107,2	134,8	127,3	141,6	212,1	172,1	254,6	190,3	248,2	240,8	156,9	199,7	192,1	181,6
Popravljen realna rast sredstev Fundacije za šport (indeks) (2)	100,0	103,1	126,1	114,4	123,5	175,6	132,5	192,0	151,9	201,2	195,3	133,9	173,8	161,2	146,8
Vsa javna sredstva za šport (mio €)	63,4	68,7	80,6	73,2	78,5	100,3	100,7	112,2	130,2	143,3	150,8	114,3	143,4	102,4	130,5
Nominalna rast vseh javnih sredstev za šport (indeks)	100,0	108,3	127,1	115,5	123,8	158,2	158,8	177,0	205,4	225,9	237,9	180,3	226,2	161,5	205,7
Realna rast vseh javnih sredstev za šport (indeks) (1)	100,0	100,7	112,0	98,2	102,7	128,0	124,0	130,8	150,4	162,6	168,1	124,2	153,1	109,1	139,6
Popravljen realna rast vseh javnih sredstev za šport (indeks) (2)	100,0	96,9	104,7	88,2	89,5	106,0	95,5	98,6	120,1	131,8	136,3	105,9	133,2	91,6	112,9

Opombi: ⁽¹⁾ Nominalna rast popravljen za inflacijo. ⁽²⁾ Realna rast popravljen za rast BDP.

Viri: Arhiv razpisov Fundacije za šport v letih 2001–2015 (2016); Balance proračunov občin v letih 2001–2015 (2016); Bruto domači proizvod in nacionalni računi (2016); Cene življenjskih potrebščin – inflacija (2016); Interno gradivo Zavoda za šport Republike Slovenije Planica (2016); Letna poročila o delu Fundacije za šport v letih 2001–2015 (2016); Zaključni računi proračunov Republike Slovenije v letih 2001–2015 (2016).

Slika 2: Indeksi rasti (glede na leto 2001) posameznih vrst javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015.

stotka, v obdobju 2001–2015 pa le 9,4 odstotkov; tudi realna rast je torej precej nižja kot v primeru državnih in EU sredstev;

- za rast BDP popravljena realna rast lokalnih sredstev za šport v obdobju 2001–2014 je znašala -15,6 odstotkov, v obdobju 2001–2015 pa -11,5 odstotkov; za razliko od državnih in EU sredstev za šport je bila torej ta popravljena realna rast negativna.

Tretji sklop ugotovitev se končno nanaša še na **sredstva Fundacije za šport**:

- nominalno so bila sredstva Fundacije za šport leta 2014 približno 2,8-krat večja, leta 2015 pa približno 2,7-krat večja kot leta 2001; gre torej za rast, ki je manjša od rasti državnih in EU sredstev za šport, a večja od rasti lokalnih sredstev za šport;
- realna rast sredstev Fundacije za šport v obdobju 2001–2014 je znašala le 92,1 odstotkov, v obdobju 2001–2015 pa 81,6 odstotkov; tudi realna rast je torej manjša kot v primeru državnih in EU sredstev, a večja kot v primeru lokalnih sredstev za šport;

- za rast BDP popravljena realna rast lokalnih sredstev za šport v obdobju 2001–2014 je znašala 61,2 odstotkov, v obdobju 2001–2015 pa 46,8 odstotkov; za razliko od lokalnih sredstev za šport je torej ta rast pozitivna, a vseeno manjša od rasti državnih in EU sredstev za šport.

V zvezi s spreminjanjem javnih sredstev za šport v času finančne in gospodarske krize (še posebej med letoma 2008 in 2011) kaže opozoriti na dejstvo (ki se zelo lepo odraža tudi na Sliki 2), da so javni finančniki v času najbolj kriznih let športu namenili največ javnih sredstev. Do podobnih ugotovitev so prišli tudi nekateri drugi avtorji (npr. Jurak idr., 2014). Kot že rečeno, gre pri tem za efekt t. i. »javnofinančnega dopinga«, ko javni finančniki prekomerno financirajo (zlasti profesionalne) športne organizacije, da bi zagotovili njihovo nadaljnjo rast in uspešnost (s čimer jim na dolgi rok delajo medvedjo uslugo, saj se te športne organizacije nato preveč zanašajo na javne vire, namesto, da bi razvile poslovni model, s katerim bi generirale lastne prihodke, npr. s prodajo svojih proizvodov oziroma storitev), v prihodnjih letih pa tega tempa financiranja seveda ne morejo več vzdrževati.

Analiza javnega financiranja športa v Sloveniji z vidika spreminjajočih se narodnogospodarskih razmer

Da bi ugotovili, kako so povezane višine javnih sredstev za šport z nekaterimi narodnogospodarskimi kazalci, smo v Tabeli 2 izračunali nekaj preprostih korelacijskih koeficientov (prikazujemo pa tudi njihove stopnje značilnosti). Pri tem se zavedamo, da uporaba korelacijskih koeficientov morda ni najboljši oziroma najbolj rigorozen metodološki pristop, vendar pa je bil v naši raziskavi edini možen, saj smo za vsako spremenljivko razpolagali le s 15 podatki (za preteklih 15 let).

Prva relevantna ugotovitev je, da so s spremembami BDP statistično značilno pozitivno povezane skoraj vse ostale analizirane spremenljivke, tj. spreminjanje višine celotnih proračunov države in lokalnih skupnosti, kakor tudi spreminjanje višine vseh

Tabela 2: Korelacije med spremembami posameznih vrst javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015

Spremenljivka		Rast BDP	Rast celotnega proračuna države	Rast državnih in EU sredstev za šport	Rast celotnega proračuna lokalnih skupnosti	Rast sredstev lokalnih skupnosti za šport	Rast sredstev Fundacije za šport	Rast vseh javnih sredstev za šport
Rast BDP	Pearson R	1,000	0,885	0,645	0,804	0,358	0,817	0,608
	stopnja znač.	-	0,000	0,009	0,000	0,190	0,000	0,016
Rast celotnega proračuna države	Pearson R	-	1,000	0,329	0,584	0,087	0,665	0,295
	stopnja znač.	-	-	0,232	0,022	0,757	0,007	0,286
Rast državnih in EU sredstev za šport	Pearson R	-	-	1,000	0,748	0,614	0,701	0,899
	stopnja znač.	-	-	-	0,001	0,015	0,004	0,000
Rast celotnega proračuna lokalnih skupnosti	Pearson R	-	-	-	1,000	0,588	0,809	0,774
	stopnja znač.	-	-	-	-	0,021	0,000	0,001
Rast sredstev lokalnih skupnosti za šport	Pearson R	-	-	-	-	1,000	0,647	0,891
	stopnja znač.	-	-	-	-	-	0,009	0,000
Rast sredstev Fundacije za šport	Pearson R	-	-	-	-	-	1,000	0,805
	stopnja znač.	-	-	-	-	-	-	0,000
Rast vseh javnih sredstev za šport	Pearson R	-	-	-	-	-	-	1,000
	stopnja znač.	-	-	-	-	-	-	-

javnih sredstev za šport skupaj, EU in državnih sredstev za šport ter sredstev Fundacije za šport. Pozitiven korelacijski koeficient z rastjo BDP ima sicer tudi rast lokalnih sredstev za šport, le da tu povezava ni statistično značilna. Pri tem se je vredno še enkrat spomniti na Sliko 2, iz katere je razvidno, da so amplitude gibanja sredstev za šport iz različnih virov precej večje kot npr. amplituda spreminjanja BDP. Po eni strani je moč te velike amplitude z ekonomskega vidika razlagati z elastičnostjo, ki je pri nenujnih dobrinah običajno večja od 1. Po drugi strani pa je moč razloge za velike amplitude gibanja javnih sredstev za šport pripisati zlasti izrazito nestabilnim EU sredstvom in sredstvom Fundacije za šport (kot je lepo vidno tudi s Slike 2), kar pa je že posledica določenih družbeno-političnih okoliščin in strateških odločitev, ki nimajo veliko skupnega z ekonomsko logiko. Nestabilnost pri EU sredstvih je tako posledica načinov oziroma mehanizmov dodeljevanja, nestanovitnost sredstev Fundacije za šport pa je posledica odločitve Sveta fundacije, ki že od leta 2008 naprej ne sledi več paradigmi stalnosti in oblikovanja poslovnih rezerv za svoje razpise. S tem se sicer v tem prispevku ne ukvarjamo podrobneje, vsekakor pa gre za pomembno vprašanje, ki je vredno poglobljene obravnave in razprave v prihodnje.

Druga pomembna ugotovitev se nanaša na sočasnost in istosmernost spreminjanja

sredstev za šport iz različnih virov, kar je razvidno tako s Slike 2 kot tudi iz ustreznih korelacijskih koeficientov. Ko se torej povečujejo/zmanjšujejo EU in državna sredstva za šport, se hkrati in v isti smeri spreminjajo tudi sredstva lokalnih skupnosti za šport in sredstva Fundacije za šport (vsi trije korelacijski koeficienti so pozitivni in statistično značilni).

Tretji sklop ugotovitev pa se nanaša še na korelacijo med spreminjanjem sredstev za šport v posameznem proračunu in spreminjanjem skupne višine tega proračuna. Če je na ravni lokalnih skupnosti ta korelacijski koeficient pozitiven (0,588) in statistično značilen, pa je na ravni države sicer pozitiven (0,329), a ni statistično značilen. Zaključimo lahko torej, da je rast sredstev lokalnih skupnosti za šport tesneje povezana z rastjo celotnih lokalnih proračunov, kot rast sredstev za šport s celotnim proračunom na državni ravni. Razlago za to vidimo predvsem v dejstvu, da je delež sredstev za šport v celotnem proračunu na lokalni ravni precej večji od deleža sredstev za šport v celotnem proračunu na državni ravni.

■ Sklep

Ne glede na to, da pri nas šport ni v veliki meri financiran iz javnih virov (teh je le okrog 15 %), pa so javna sredstva še vedno pomemben del financiranja številnih špor-

tnih organizacij. Zato je seveda longitudinalna analiza spreminjanja javnih sredstev za šport (v tem prispevku se naša analiza nanaša na zadnjih 15 let) nadvse pomembna za razumevanje problematike financiranja športnih organizacij. Glavne ugotovitve naše raziskave lahko strnemo v tri sklope:

- Sredstva iz proračunov lokalnih skupnosti predstavljajo v celotnem analiziranem obdobju največji delež javnih sredstev za šport (pri čemer se njihov strukturni delež z leti nekoliko zmanjšuje), sledijo sredstva iz EU in državnega proračuna (pri čemer se njihov strukturni delež z leti povečuje), najmanj pa k javnim virom za financiranje športa prispeva Fundacija za šport (pri čemer se tudi ta strukturni delež z leti počasi povečuje).
- Skupna javna sredstva za financiranje športa so se v obdobju 2001–2015 nominalno več kot podvojila. Če iz tega povečanja odstranimo vpliv inflacije, znaša realna rast teh sredstev v obdobju 2001–2015 le še okrog 40 odstotkov, če pa to realno rast preračunamo še na neko stalno raven BDP, pa ugotovimo, da je rast javnih sredstev za šport v obdobju 2001–2015 le okrog 13 odstotka (v obdobju 2001–2014 pa celo negativna, tj. okrog -8 odstotka). To pomeni, da se javna sredstva za šport v proučevanem obdobju spreminjajo s približno enako povprečno realno stopnjo kot BDP, pri čemer pa so medletna

nihanja teh sredstev precej večja (kar smo delno pripisali ekonomski logiki elastičnosti, delno pa drugim družbeno-političnim vidikom) kot nihanja BDP.

- Javna sredstva za šport so pozitivno povezana s spremembami BDP. Čeprav tudi naša raziskava v najbolj kritičnih letih (2008–2011) ugotavlja efekt t. i. »javnofinančnega dopinga«, pa analiza skozi celotno proučevano obdobje 15 let vseeno kaže, da so javna sredstva za šport pozitivno odvisna od gospodarskih razmer v državi.

Zaradi nespornega dejstva, da je šport tudi javna dobrina (ima namreč pozitivne učinke na zdravje, produktivnost, družbeno vključenost, narodno pripadnost, promocijo države itd.), je prav, da je financiran tudi iz javnih virov. To seveda ne velja enako za vse segmente športa. Bolj mora veljati za športno rekreacijo ter šport otrok in mladine, manj pa za vrhunski šport, ki je lahko in bi moral biti bolj komercializiran, kar pomeni, da bi morale profesionalne športne organizacije težiti k poslovnim modelom, ki bi jim večino prihodkov prinesli s prodajo lastnih proizvodov oziroma storitev. Nadaljevanje tempa javnega financiranja vseh segmentov športa, kot smo ga poznali v preteklosti, bo namreč praktično nemogoče. Tudi če predpostavimo, da so krizna leta za nami, se javna sredstva za šport ne bodo mogla bistveno povečevati še kar nekaj časa. Razlog za to je predvsem v tem, da je kriza med drugim vplivala na povečano zadolženost države in lokalnih skupnosti, hkrati pa bo od omejene pogajalske glave na svojo trenutno usmeritev vlada večji kos odrezala zlasti za reševanje drugih problemov (npr. primanjkljaj v pokojninski in zdravstveni blagajni), ki naj bi dolgoročno izginili šele z resnimi strukturnimi reformami.

■ Literatura in viri

- Andreff Wladimir (2008). Globalization of the sports economy. *Rivista di Diritto ed Economia dello Sport*, 4 (3), str. 13–32.
- Andreff Wladimir, Bourg Jean-François, Halba Bénédicte (ur.) (1994). The economic importance of sport in Europe: Financing and economic impact. Brussels: Committee for Development of Sport of the Council of Europe.
- Arhiv razpisov Fundacije za šport v letih 2001–2015 (2016). Ljubljana: Fundacija za šport.
- Aughey Todd, Danylchuk Karen, Lebel Katie (2011). The impact of the economic recession on Canadian interuniversity sport (CIS) programs. *Journal of Intercollegiate Sport*, 4 (1), str. 147–157.
- Bednarik Jakob, Kolar Edvard, Jurak Gregor (2010). Analysis of the sports services market in Slovenia. *Kinesiologia*, 42 (2), str. 142–152.
- Bednarik Jakob, Kovač Marjeta, Jurak Gregor (2001). The Slovenian model of sports funding. V: Bednarik Jakob (ur.). Some economic aspects of sport in Slovenia. Ljubljana: Committee for the Development of Sport of the Council of Europe & Faculty of Sport, str. 48–59.
- Bednarik Jakob, Petrovič Krešimir, Šugman Rajko (1998). Funding of Slovenian sport during transition. *Kinesiologia Slovenica*, 4 (1), str. 12–16.
- Bilance proračunov občin v letih 2001–2015 (2016). Ljubljana: Ministrstvo za finance.
- Bruto domači proizvod in nacionalni računi (2016). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Cainarean Nina, Veverita Eugenia, Veverita Petru (2011). The impact of the global financial crisis on education and healthcare in the economies of the former Soviet Union: The case of Moldova. Warsaw: Center for Social and Economic Research.
- Cene življenjskih potrebščin – inflacija (2016). Ljubljana: Statistični urad Republike Slovenije.
- Coşkuner Zeki, Gacar Atalay, Çoban Bilal, Devocioğlu Sebahattin (2011). The effect of crisis of global economic to sport sponsorship in Turkey. URL: <http://www.sporteconomicprague.cz/presentations.htm>.
- Čater Tomaž (2009). Financiranje športa v Sloveniji s poudarkom na financiranju športnih objektov. V: Prihodnost prostega časa, športa ter infrastrukture: strokovni seminar, Bled, 3 december 2009. Kranj: Združenje športnih centrov Slovenije, str. 21–42.
- 1Deloitte (2013). Football money league 2013. URL: http://www.deloitte.com/view/en_GB/uk/industries/sportsbusinessgroup/sports/football/deloitte-football-money-league/.
- Denhart Matthew, Villwock Robert, Vedder Richard (2009). The academics athletic trade-off: Universities and intercollegiate athletics. URL: <http://www.centerforcollegeaffordability.org/uploads/athletics.pdf>.
- Devocioğlu Sebahattin, Cerrahoğlu Necati, Çoban Bilal, Karademir Tamer (2011). Effects of global economic crisis on Turkish sports sector. URL: <http://www.sporteconomicprague.cz/presentations.htm>.
- Humphreys Brad R. (2010). The impact of the global financial crisis on sport in North America. V: Butenko Sergiy, Gil-Lafuente Jaime, Pardalos Panos M. (ur.). Optimal strategies in sports economics and management. Berlin: Springer, str. 39–57.
- Interno gradivo Zavoda za šport Republike Slovenije Planica (2016). Ljubljana: Zavod za šport Republike Slovenije Planica.
- Jurak Gregor, Andreff Wladimir, Popović Stevo, Jakšič Damjan, Bednarik Jakob (2014). The impact of the global economic crisis on the finances of non-governmental sport organizations in Slovenia remains to be seen. *Motriz*, 20 (2), str. 131–142.
- Jurak Gregor, Bednarik Jakob, Kolenc Marko, Kolar Edvard (2010). Analiza ekonomskih učinkov športa v Republiki Sloveniji. V: Kolar Edvard, Jurak Gregor, Kovač Marjeta (ur.). *Analiza nacionalnega programa športa v Republiki Sloveniji 2000–2010*. Ljubljana: Fakulteta za šport, str. 61–82.
- Letna poročila o delu Fundacije za šport v letih 2001–2015 (2016). Ljubljana: Fundacija za šport.
- Nacionalni program športa v Republiki Sloveniji (2000). Uradni list RS, št. 24/2000 in 31/2000 (popravek).
- Prašnikar Janez (1999): *Uvod v mikroekonomijo*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Resolucija o Nacionalnem programu športa v Republiki Sloveniji za obdobje 2014–2023 (2014). Uradni list RS, št. 26/2014.
- Sever Ivo, Bednarik Jakob, Šugman Rajko (2000). The financing of sports organisations in Croatia and a comparison with Slovenia. *Kinesiologia Slovenica*, 6 (1-2), str. 51–56.
- Šugman Rajko, Bednarik Jakob in Kolarič Borut (2002): *Športni menedžment*. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Zaključni računi proračunov Republike Slovenije v letih 2001–2015 (2016). Ljubljana: Ministrstvo za finance.

Zahvala

Avtorja se za pomoč pri zbiranju podatkov iskreno zahvaljuje g. Sašu Grujiču iz Zavoda za šport Republike Slovenije Planica. Brez njegove pomoči najina analiza ne bi mogla biti tako celovita oziroma ne bi mogla obsegati celotnega 15-letnega obdobja po letu 2000.

Prof. dr. Tomaž Čater
Univerza v Ljubljani, Ekonomska fakulteta
Katedra za management in organizacijo
Kardeljeva pl. 17
SI-1000 Ljubljana
tomaz.cater@ef.uni-lj.si